

BURMISTRZ MORĄGA
14-300 Morąg
ul. 11 Listopada 9

**Uzasadnienie do autopoprawki załącznika do projektu uchwały w sprawie przyjęcia
Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028.**

W dniu 15 listopada 2023 r w Monitorze Polskim została opublikowana Uchwała Rady Ministrów Nr 205 z dnia 9 listopada 2023 r w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. z 2023 r., poz. 1232). W związku z powyższym zaistniała konieczność dokonania zmian w załączniku do uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028, którego treść winna być spójna z celem głównym oraz kierunkami działań wskazanymi w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

BURMISTRZ
Tadeusz Sobierajski

**Gminny program przeciwdziałania przemocy
domowej oraz ochrony osób doznających
przemocy domowej
na lata 2024-2028**

MORĄG 2023

Spis treści

Wstęp	3
1. Definicja i specyfika przemocy domowej	3
2. Uwarunkowania ustawowe.....	7
3. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi	10
4. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Morąg.....	12
5. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.....	15
6. Cele, zadania, kierunki i oczekiwane rezultaty działań	16
7. Monitoring i ewaluacja Programu.....	20
8. Zasady i źródła finansowania	21

Wstęp

Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028 został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne, zarówno publiczne, jak i niepubliczne.

Dokument został podzielony na dwie części. Pierwszą stanowi diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Morąg, charakteryzująca je w oparciu o dane zastane. Ich źródłem były przede wszystkim sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu oraz Zespołu Interdyscyplinarnego. Do analizy przyjęto perspektywę lat 2020-2022, z zastrzeżeniem wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu.

Drugą część Programu stanowią założenia wdrożeniowe, służące rozwiązywaniu problemu przemocy domowej, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym elementem Programu jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty Programu.

1. Definicja i specyfika przemocy domowej

Przemoc jest zjawiskiem dość powszechnym we współczesnym świecie. Występuje w różnych sferach życia, w mediach, w codziennym funkcjonowaniu wielu osób. Potocznie utożsamiana jest z brutalnością, okrucieństwem i przestępczością, częściej kojarzona z jej fizycznymi przejawami, pozostawiającymi widoczne ślady. Definicje przemocy są różne. Najczęściej wskazuje się na relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły, utrudniając tym samym samoobronę osoby pokrzywdzonej. Przemocy nie należy utożsamiać więc z agresją, ponieważ różnią się one asymetrią siły – w przemocy występuje ona zawsze po stronie sprawcy, a w przypadku agresji jest zrównoważona¹.

Na potrzeby niniejszego dokumentu można przyjąć definicję, w świetle której przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”². Charakteryzuje się ona następującymi cechami:

- ma charakter intencjonalny, co oznacza, że działania sprawcy są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;

¹ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 15.

² <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą sprawcy nad ofiarą, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich, narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Szczególny przypadek stanowi przemoc domowa – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi najczęściej pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia. Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W punktach 2) i 3) ww. ustawy zdefiniowano natomiast osobę doznającą przemocy domowej oraz osobę stosującą przemoc domową. W świetle tych definicji za osobę doznającą przemocy domowej można uznać następujące osoby, wobec których stosowana jest przemoc domowa:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej. Osoba stosująca przemoc domową to natomiast osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec wymienionych osób.

Pojęcie przemocy domowej zastąpiło dotychczas stosowane pojęcie przemocy w rodzinie poprzez uchwalenie i wejście w życie *Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*. Zmiany wprowadzone tą ustawą były gruntowne i dotyczyły wielu wcześniejszych zapisów, co spowodowało konieczność nowego spojrzenia na zjawisko przemocy. Z drugiej jednak strony wszelkie dotychczasowe statystyki i badania dotyczą przemocy w rodzinie, dlatego w tym aspekcie, szczególnie w obszarze diagnozy problemu, bardziej zasadne wydaje się posługiwanie dotychczasowymi pojęciami.

Przemoc domowa nie pojawia się nagle – jest procesem, ma charakter cykliczny oraz tendencję do powtarzania się i eskalacji. Można tu wyróżnić trzy podstawowe fazy. W pierwszej narasta napięcie i agresja ze strony sprawcy, natomiast ofiarę ogarnia niepokój i stara się oddalić zagrożenie. Druga faza to gwałtowna przemoc, w której z nieistotnej przyczyny dochodzi do wybuchu agresji, przy czym ofiara z jednej strony odczuwa przerażenie i bezradność, a z drugiej stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie oraz najbliższych.

W trzeciej fazie sprawca, zdając sobie sprawę z tego co zrobił, próbuje znaleźć wytłumaczenie i usprawiedliwienie dla swojego zachowania, ma poczucie winy, przeprosza i obiecuje, że taka sytuacja więcej się nie powtórzy, a ofiara ufa, że był to tylko incydent. Faza ta nazywana jest fazą „miodowego miesiąca”, jednak po niej znów następuje faza pierwsza, nierzadko silniejsza niż poprzednia³.

Przemoc domowa może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np.

³ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy...*, s. 17.

szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;

- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie i przemocy domowej, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁴. Badanie zlecone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów. Wśród innych wyników tego badania warto przytoczyć następujące:

- osoby aktualnie (tj. w momencie realizacji badania) doświadczające przemocy (ostatni przypadek miał miejsce w ciągu ostatniego roku) stanowiły od 14% (w przypadku przemocy fizycznej) oraz do 33% (w przypadku przemocy ekonomicznej) wszystkich osób doznających przemocy;
- doświadczanie przemocy w rodzinie nieznacznie częściej deklarowane było przez młodszych respondentów. Do bycia osobą doznającą przemocy przyznawali się głównie 18-29-latkowie i 30-39-latkowie (po 60%), a najrzadziej osoby 60+ (53%);
- do doświadczania przemocy w rodzinie najczęściej przyznawali się respondenci z miast mających od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (61%);
- doświadczaniu przemocy w rodzinie sprzyja przede wszystkim zależność, w tym finansowa, od innych członków rodziny, niskie poczucie własnej wartości i doświadczanie przemocy w dzieciństwie;

⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzynie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

- przemocy najczęściej dopuszczają się członkowie najbliższej rodziny, tj. ojciec, matka, mąż/partner lub żona/partnerka, przy czym mężczyźni częściej niż kobiety;
- osoby doświadczające przemocy w rodzinie najczęściej również w rodzinie szukają pomocy (57% osób szukających pomocy w związku z przemocą seksualną oraz 38% w przypadku przemocy ekonomicznej). Nieco rzadziej w takim przypadku ankietowani zgłaszali się na policję⁵.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „lanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet

w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji na sytuację przemocy⁶.

2. Uwarunkowania ustawowe

Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób jej doznających mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej znajdują się w szeregu ustaw, spośród których kluczowa jest cytowana wcześniej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej, a także wobec osób ją stosujących. Zgodnie z art. 1 ust. 2 przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową

⁵ <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755,WYNIKI-BADANIA.pdf>

⁶ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

oraz

w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

W świetle art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w tym jej przyczyn i skutków oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zgodnie z art. 9 ww. ustawy, organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi. Mogą m.in. zlecać realizację zadań określonych w ustawie z zastosowaniem trybu przewidzianego w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej gmina realizuje w szczególności poprzez zespoły interdyscyplinarne, powoływane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W ich skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi; mogą to być również prokuratorzy, przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej lub innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a jego zadaniem jest, w świetle art. 9b ust. 2 ustawy, tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, głównie poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;

- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

W świetle art. 9a ust. 10, w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, Zespół interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową. Robi to niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej. W jej skład wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oraz funkcjonariusz Policji, mogą być tu również m.in. pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog, psycholog, terapeuta.

Zagadnienia związane z problemem przemocy domowej zawarte są również w innych ustawach, wśród których należy wymienić następujące:

- *ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*
- *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,*
- *ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,*
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy,*
- *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.*

Istotne w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest określenie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej procedury „Niebieskie Karty”, w oparciu o którą podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Zgodnie z art. 9d ust. 2 obejmuje ona ogół czynności, podejmowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6*

września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

3. Zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Należy jednak wskazać, że obowiązujące obecnie dokumenty strategiczne i programowe odnoszą się do przemocy w rodzinie, a nie przemocy domowej, ponieważ zostały przyjęte w czasie przed przyjęcia i wejścia w życie omówionej już zmiany ustawy.

Kluczowym dokumentem w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej jest *Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030* przyjęty Uchwałą Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r., która wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 roku.

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce, natomiast cele szczegółowe sformułowano następująco:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej,
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową,
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców. Są to:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.
2. Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej: obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), a także do służb i podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową: obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, a także do służb i podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

W dniu 5 stycznia 2021 roku Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął do realizacji *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026*. Cel główny tego Programu to „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim”. Jego realizacji mają służyć cele szczegółowe:

- 1) Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- 3) Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
- 4) Podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim.

Problematyka przemocy domowej została również uwzględniona w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025*, będącej podstawowym dokumentem programującym cele i zadania w sferze polityki społecznej samorządu. Strategia została przyjęta Uchwałą nr XXIV/357/21 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 26 marca 2021 r., aby gmina mogła skuteczniej kreować warunki sprzyjające poprawie jakości życia mieszkańców. *Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg jest skuteczna i zintegrowana polityka społeczna, dążąca do włączenia w nurt życia społeczno-zawodowego wszystkich mieszkańców poprzez wspieranie i zaspokajanie ich potrzeb w celu zintegrowanego rozwoju Gminy, dzięki wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań środowiskowych*. Przyjęto w niej 7 celów strategicznych, przy czym czwarty cel odnosi się bezpośrednio do problematyki przemocy, zakładając *Rozwój skutecznego i interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Jego realizacji mają służyć cele operacyjne:

- 1) Zintensyfikowanie współdziałania podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie poprzez poprawę dostępu do usług, tworzenie i rozszerzanie ofert wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy;
- 2) Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, poszerzenie wiedzy rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz poprawa skuteczności systemu działań profilaktycznych.

W ich ramach zaplanowano szereg działań w powyższych obszarach, które zostały uwzględnione w niniejszym Programie.

4. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Morąg

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 roku Gminę Morąg zamieszkiwały 23 262 osoby, czyli o 459 osób mniej (1,9%) mniej niż w 2020 roku. Większość mieszkańców to kobiety, które w 2022 roku, stanowiły 50,6% ogółu.

W ostatnich latach w Gminie Morąg liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. W 2022 roku świadczenie z pomocy społecznej otrzymały 1 373 osoby z 968 rodzin,

w których żyły 1 982 osoby. Oznacza to spadek w porównaniu do 2020 roku liczby świadczeniobiorców o 236, tj. o 14,7%, natomiast liczby rodzin – o 143, czyli o 12,9%. Liczba osób w rodzinach otrzymujących pomoc i wsparcia spadła o 402, tj. o 16,9%.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Morąg w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	1609	1366	1373
Liczba rodzin	1111	1017	968
Liczba osób w rodzinach	2384	2036	1982

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez MOPS w Morągu w 2022 roku należy wskazać następujące:

- ✓ ubóstwo – 706 rodzin (1 438 osób w rodzinach);
- ✓ bezrobocie – 514 rodzin (1 156 osób);
- ✓ niepełnosprawność – 342 rodziny (569 osób);
- ✓ długotrwała lub ciężka choroba – 187 rodzin (265 osób);
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa – 176 rodzin (771 osób);
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 144 rodziny (491 osób).

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2022 roku 27 rodzin (45 osób) otrzymało wsparcie z tytułu alkoholizmu; 28 rodzin (28 osób) z powodu bezdomności; 3 osoby z powodu narkomanii, a 2 rodziny (7 osób) z powodu zdarzenia losowego.

Przedstawione dane i informacje dotyczące sytuacji społecznej Gminy świadczą o tym, że przemoc występuje jedynie sporadycznie w statystykach pomocy społecznej. W latach 2020-2021 wsparcie z tego powodu otrzymywały 3-4 rodziny, natomiast w 2022 roku nie było żadnej rodziny, której przyznano pomoc społeczną z powodu przemocy. Warto jednak mieć na uwadze, że statystyki te nie zawsze odzwierciedlają skalę problemów, które uznawane są za powód do wstydu oraz takich, które mogą przez długi czas pozostać nieuświadomione i niezauważone. Z tego względu, problemy takie jak uzależnienia czy przemoc mogą kryć się pod innymi dysfunkcjami i trudnościami, np. bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy bezdomnością.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Morąg w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	755	1564	733	1486	706	1438
Bezdomność	28	28	24	24	28	28
Potrzeba ochrony macierzyństwa	219	954	164	689	176	771
- w tym wielodzietność	99	543	45	254	80	442
Bezrobocie	549	1283	540	1193	514	1156
Niepełnosprawność	434	791	381	658	342	569
Długotrwała lub ciężka choroba	179	263	185	250	187	265
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	130	423	177	640	144	491
- w tym rodziny niepełne	113	335	133	388	120	351
- w tym rodziny wielodzietne	19	92	59	326	28	165
Przemoc w rodzinie ⁷	4	17	3	7	0	0
Alkoholizm	20	31	22	27	27	45
Narkomania	3	3	2	2	3	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	13	13	22	27	23	35
Zdarzenie losowe	6	20	2	11	2	7
Sytuacja kryzysowa	1	1	1	4	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

⁷ W statystykach za lata 2020-2022 figuruje „przemoc w rodzinie”.

Istotnych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinach dostarczają sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty. W 2022 roku do Przewodniczącej Zespołu wpłynęły 33 formularze Niebieska Karta – A, w tym 31 wszczynających procedurę i 2 sporządzone kolejny raz w rodzinie już objętej procedurą. Najwięcej formularzy wpłynęło z Policji – 23, w tym 21 wszczynających procedurę, a w następnej kolejności z MOPS – 8 formularzy i oświaty – 2 formularze. W porównaniu do 2020 roku liczba formularzy Niebieska Karta – A, które wpłynęły do Zespołu, zmniejszyła się o 22, w tym liczba formularzy wszczynających procedurę spadła o 18, a liczba formularzy dotyczących rodzin, w których Niebieska Karta – A była już procedowana, zmniejszyła się o 4.

W 2022 roku powołano 31 nowych grup roboczych oraz kontynuowano pracę w 10 grupach roboczych utworzonych w latach poprzednich. Grupy pracowały w tym czasie z 41 rodzinami i 145 osobami z rodzin doświadczających przemocy, w tym ze 112 osobami doznającymi przemocy domowej. Wśród tych osób było 50 kobiet (w tym 5 z niepełnosprawnościami i 8 starszych), 10 mężczyzn (w tym 2 z niepełnosprawnościami i 4 starszych) oraz 52 dzieci (4 z niepełnosprawnościami). W porównaniu do 2020 roku liczba powołanych grup roboczych zmniejszyła się o 18, natomiast liczba funkcjonujących grup zmniejszyła się o 8.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Morąg w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba formularzy „Niebieska Karta – A”, które wpłynęły do Zespołu w ciągu roku, w tym:	55	35	33
- wszczynające procedurę po raz pierwszy	49	33	31
- sporządzone po raz kolejny w danej rodzinie	6	2	2
Liczba powołanych grup roboczych	49	33	31
Liczba rodzin, z którymi pracowały grupy robocze	49	48	41
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	179	175	145
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty, w tym:	50	40	29
- z powodu ustania przemocy	49	32	24
- z powodu braku zasadności podejmowania działań	1	8	5

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH ZESPOŁU INTERDISCYPLINARNEGO.

Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w latach 2020-2022 również uległa zmniejszeniu. W 2022 roku zakończono 29 procedur, w tym 24 z powodu ustania przemocy i zrealizowania planu pomocy oraz 5 z powodu braku zasadności podejmowania działań. W porównaniu do 2020 roku liczba zakończonych procedur zmniejszyła się o 21.

Osoby doznające przemocy domowej obejmowane są poradnictwem specjalistycznym. W 2020 roku poradnictwem psychologicznym objęto 71 osób, pedagogicznym – 33, prawnym – 18, medycznym – 1, socjalnym – 98, a zawodowym i rodzinnym – 35 osób.

Tabela 4. Osoby objęte poradnictwem specjalistycznym dla osób doznających przemocy w rodzinie w Gminie Morąg w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Poradnictwo psychologiczne	26	49	71
Poradnictwo pedagogiczne	-	21	33
Poradnictwo prawne	19	20	18
Poradnictwo medyczne	0	0	1
Poradnictwo socjalne	87	51	98
Poradnictwo zawodowe i rodzinne	23	9	35

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO.

Z danych Komisariatu Policji w Morągu wynika, iż w 2022 roku prowadzone były 24 dochodzenia z art. 207 Kodeksu Karnego. W 2021 roku było to 20 dochodzeń, z których 9 zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do Sądu, 9 zostało umorzonych, w tym 7 ze względu na brak znamion przestępstwa, jedno z powodu niepoczytalności sprawcy i również jedno z powodu zgonu sprawcy. W 2020 roku prowadzone były 53 dochodzenia, z których 31 zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do Sądu, a 17 postępowań zostało umorzonych ze względu na brak czynu zabronionego.

Informacje zgromadzone przez pracowników socjalnych MOPS wskazują na to, że w 2022 roku wobec osób stosujących przemoc zastosowano takie sankcje jak kara pozbawienia wolności

(3 osoby), tymczasowy areszt (3 osoby), zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy (8 osób), kara pozbawienia wolności z zawieszeniem na czas próby (3 osoby), nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu mieszkalnego (7 osób), obowiązek zgłaszania się w Komisariacie Policji (5 osób), zobowiązanie do utrzymania abstynencji (10 osób).

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej w Gminie Morąg. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą domową teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

5. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej

Gminny system przeciwdziałania przemocy domowej obejmuje instytucje i inne podmioty działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to w szczególności następujące:

- ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu,
- ✓ Zespół interdyscyplinarny,
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu,
- ✓ Komisariat Policji w Morągu,
- ✓ Prokuratura Rejonowa w Ostródzie Oddział Zamiejscowy w Morągu,
- ✓ Placówki oświatowe,

- ✓ Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy, funkcjonujący przy Pełnomocniku Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej warto również wskazać inne instytucje, w tym powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy domowej i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Morąg, przede wszystkim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, placówki służby zdrowia, Sąd Rejonowy w Ostródzie, a także kuratorów zawodowych i społecznych. Istotną rolę mogą również odgrywać organizacje pozarządowe, które realizują na terenie gminy i na rzecz jej mieszkańców działania o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym.

6. Cele, zadania, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028 skierowany jest do osób doznających przemocy domowej, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy, a także do całej społeczności lokalnej. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy domowej oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również uwarunkowania prawne i programowe oraz diagnozę problemu wraz z określeniem zasobów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy

w Gminie Morąg, zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Ich katalog uporządkowano według trzech kluczowych obszarów, którymi są:

- 1) profilaktyka i edukacja społeczeństwa w zakresie przemocy domowej;
- 2) praca z osobami i rodzinami doznającymi przemocy domowej oraz osobami stosującymi przemoc domową;
- 3) zadania, komunikacja i relacje wewnątrz systemu instytucjonalnego.

W ramach każdego celu szczegółowego określono kierunki działań, kierowane do różnych grup odbiorców i możliwych do realizacji przy istniejących zasobach. Działania będą realizowane przede wszystkim przez podmioty wskazane w rozdziale 5. niniejszego Programu, w oparciu o wzajemną współpracę organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, środowisk i osób fizycznych, z poszanowaniem godności osób wobec których będą podejmowane oraz uwzględnieniem szczególnej ochrony dzieci, w tym ich prawa do wychowania w rodzinie.

CEL GŁÓWNY

Zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej w Gminie Morąg

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.

Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz dostępnych form wsparcia

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.

Zwiększenie dostępności usług wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz skuteczności oddziaływań względem osób stosujących przemoc domową

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.

Wzmocnienie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej w gminie

Katalog działań na lata 2024-2028 ma charakter otwarty, co oznacza, że jeżeli w czasie obowiązywania Programu pojawią się nowe pomysły, inicjatywy i przedsięwzięcia, wpisujące się w jego założenia, to należy je realizować bez konieczności aktualizacji niniejszego dokumentu. W każdym celu szczegółowym określono również oczekiwane rezultaty podejmowanych działań.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.

Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz dostępnych form wsparcia

- 1) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych w zakresie przemocy domowej, w szczególności obalających stereotypy dotyczące przemocy domowej, opisujących jej mechanizmy, wskazujących na szkodliwość społeczną oraz promujących działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- 2) Organizacja różnych form edukacji i poradnictwa dla osób spodziewających się dziecka oraz rodziców i opiekunów, w szczególności służących wzmocnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych oraz wzrostowi kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową, a także w odniesieniu do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.
- 3) Realizacja zajęć edukacyjnych i programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących przemocy domowej oraz zachowań agresywnych; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń, związanych z rozwojem nowych technologii.

- 4) Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy przez osoby doznające przemocy domowej za pomocą różnych kanałów, w tym za pomocą materiałów informacyjnych oraz mediów lokalnych.
- 5) Diagnozowanie zjawiska przemocy domowej w gminie, służące w szczególności ustaleniu odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową, poprzez zbieranie i analizę danych, przeprowadzanie badań wśród lokalnej społeczności, a następnie upowszechnianie wyników takich badań.
- 6) Współpraca z kościołami lub związkami wyznaniowymi w gminie, służąca wprowadzeniu elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich.
- 7) Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach realizowanych przez nie projektów.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie przemocy domowej,
- zwiększenie wrażliwości społecznej na przejawy przemocy,
- zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu,
- zwiększenie wiedzy społeczeństwa w zakresie dostępnych form pomocy i wsparcia w przypadku wystąpienia przemocy domowej,
- uzyskanie wiedzy dotyczącej skali i charakterystyki zjawiska przemocy domowej w gminie.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.

Zwiększenie dostępności usług wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz skuteczności oddziaływań względem osób stosujących przemoc domową

- 1) Bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin i osób w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy domowej.
- 2) Upowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy i wsparcia osób doznających przemocy domowej, w tym poprzez materiały informacyjne, a także promowanie telefonów zaufania.
- 3) Realizacja działań edukacyjnych w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową.
- 4) Realizacja poradnictwa specjalistycznego, tj. medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, na rzecz osób doznających przemocy domowej, w tym poprzez funkcjonowanie punktu konsultacyjnego.
- 5) Zapewnianie ochrony dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

- 6) Wsparcie socjalne, asystentura rodzinna oraz praca terapeutyczna z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi przemocy domowej.
- 7) Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych poprzez tworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych raz grup diagnostyczno-pomocowych.
- 8) Stosowanie, w uzasadnionych przypadkach, procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.
- 9) Tworzenie warunków umożliwiających osobom doznającym przemocy domowej otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych.
- 10) Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, a także zapewnianie programów edukacyjnych i/lub wspierających dla osób, które je ukończyły.
- 11) Zapewnianie osobie doznającej przemocy domowej bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, a także tworzenie i rozwój oferty wsparcia placówek udzielających pomocy i wspierających osoby doznające przemocy domowej.
- 12) Stworzenie osobom doznającym przemocy domowej możliwości w organizowaniu grup wsparcia oraz grup samopomocowych mających na celu wzajemne wsparcie emocjonalne i wymianę doświadczeń.
- 13) Nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy domowej,
- zwiększenie dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy,
- wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową,
- zapobieżenie ponownemu wystąpieniu przemocy domowej w rodzinach, które już wcześniej jej doświadczyły;
- rozwój usług społecznych na rzecz osób i rodzin doznających przemocy domowej, w tym poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.

Wzmocnienie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej w gminie

- 1) Zwiększanie kompetencji członków Zespołu Interdyscyplinarnego i innych osób zaangażowanych w realizację Programu, poprzez udział w szkoleniach, seminariach, wizytach studyjnych i innych działaniach edukacyjnych związanych z obszarem przeciwdziałania przemocy domowej.

- 2) Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia oraz pomocy psychologicznej.
- 3) Organizacja interdyscyplinarnych spotkań, warsztatów, seminariów, debat i innych form wymiany doświadczeń w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej
- 4) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, m.in. w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz wsparciu osób i rodzin dotkniętych przemocą.
- 5) Opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- zwiększenie możliwości komunikacji i dzielenia się doświadczeniami przez osoby zaangażowane w pracę w ramach systemu przeciwdziałania przemocy domowej,
- wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w gminie.

7. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób. Powinien być przeprowadzany corocznie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu MOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegać poniższe wskaźniki:

Lp.	Nazwa wskaźnika
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.	
1.	1. Liczba zrealizowanych kampanii i akcji społecznych.
2.	Liczba zorganizowanych form edukacji dla rodziców i opiekunów Liczba uczestników
3.	Liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych
4.	Liczba przeprowadzonych diagnoz zjawiska przemocy domowej w gminie
5.	Liczba organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, z którymi nawiązano współpracę
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.	

6.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy domowej Liczba osób w rodzinach
7.	Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w ciągu roku Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” - w tym z tytułu ustania przemocy domowej
8.	Liczba interwencji domowych policji Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc domową
9.	Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych
10.	Liczba funkcjonujących punktów konsultacyjnych Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej Liczba lokali socjalnych przyznanych osobom doznającym przemocy domowej Liczba organizacji pozarządowych, z którymi nawiązano współpracę
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.	
11.	Liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego i innych osób zaangażowanych w realizację Programu, którzy wzięli udział w formach edukacji i wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
12.	Liczba osób, które zostały objęte wsparciem w postaci coachingu, doradztwa, grup wsparcia i innych
13.	Liczba przedsięwzięć zorganizowanych przez organizacje pozarządowe lub we współpracy z organizacjami.

Analiza powyższych wskaźników powinna być uzupełniona opisem działań zrealizowanych w ramach Programu w danym roku.

8. Zasady i źródła finansowania

Działania zaplanowane w ramach *Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2028* będą finansowane przede wszystkim z budżetu Gminy Morąg w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne i pomocnicze w ramach swoich statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw.

Uzupełnienie mogą stanowić środki z Funduszy Europejskich, służące włączeniu społecznemu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży, a także zwiększeniu kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców. Ważne będą także środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła

środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.